

R
Z-28
(2003)

Georg-Eckert-Institut BS78

1 156 626 4

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

ISTORIA ȘI TRADIȚIILE MINORITĂȚII TURCE - TĂTARE

Clasele a VI-a – a VII-a

În acest context, structura programei de față cuprinde: obiective cadru, urmărite pe parcursul celor doi ani de studiu; obiective de învățare, exemple de activități învățare și conținuturi proiectate pentru fiecare dintre cele două clase.

În cadrul prezentării, *programele de istorie și tradițiile minorității turce-tătare* apare ca un instrument nu numai pentru profesorii care predau această disciplină, dar și pentru colegii lor din aria curriculară. Cei și societate se pot identifica cu valorile și realitățile mai puțin abordate și interesante prin dezvoltarea lor culturală.

Georg-Eckert-Institut
für internationale
Schulbuchforschung
Braunschweig
- Bibliothek -

2007/1595

R
2-28
(2003)

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Istoria și tradițiile minorității turce-tătare* își propune:

- să dezvăluie elevilor apartenența la un spațiu istoric și de cultură prin cunoașterea istoriei comunității din care fac parte;
- să încadreze minoritatea turco-tătară în istoria românilor, precum și în istoria universală;
- să evidențieze elementele comune ale istoriei românilor, turco-tătarilor și ale altor popoare din estul și sud-estul Europei;
- să recunoască tipurile de surse istorice și modalitățile de recunoaștere a acestora, prin raportare la epoca despre care se dau informații;
- să înțeleagă, pentru prezent, semnificația evoluției istorice.

Elaborarea programei de *Istoria și tradițiile minorității turce-tătare* a pornit de la următoarele premise:

- introducerea disciplinei în noul plan-cadru la clasele a VI-a și a VII-a cu o oră de trunchi comun (pentru învățământul în limbile minorităților naționale);
- dezvoltarea unei strategii didactice pornind de la obiective care favorizează formarea de competențe și atitudini specifice unui domeniu de cunoaștere;
- abordarea istoriei dintr-o perspectivă interetnică, interconfesională și interculturală;
- existența mai multor versiuni asupra aceluiași eveniment, fenomen sau proces istoric;
- necesitatea descoperirii și depășirii unor prejudecăți și tendințe ideologice în interpretarea istoriei;
- proiectarea unui set unitar de obiective cadru și de referință pentru *Istoria și tradițiile tuturor minorităților*, în corelație cu obiectivele programei generale de istorie.

În acest context, structura programei de față cuprinde: obiective cadru, urmărite pe parcursul celor doi ani de studiu; obiective de referință, exemple de activități de învățare și conținuturi proiectate pentru fiecare dintre cele două clase.

În actuala prezentare, programa de *Istoria și tradițiile minorității turce-tătare* apare ca un instrument util de lucru nu numai pentru profesorii care predau această disciplină, dar și pentru colegii lor din aria curriculară Om și societate care intră astfel în contact cu realități mai puțin abordate și interesante prin încărcătura lor culturală.

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

Obiective de referință

Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:

- 1.1 să recunoască termeni specifici istoriei și civilizației turco-tătare
- 1.2 să identifice și să comenteze toponime din zonă
- 1.3 să facă analogii între termeni turco-tătari și termeni românești

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:

- alcătuirea de liste de cuvinte pe o temă indicată;
- alcătuire de familii de cuvinte, liste de sinonime și de antonime;
- comparare de termeni folosiți în surse diferite de informare.

OBIECTIVE CADRU

Obiective de referință

Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:

- 2.1 să cunoască și să folosească termenii specifici istoriei și civilizației turco-tătare
- 2.2 să clarifice din surse documentare istorice
- 2.3 să cunoască și să utilizeze sursele documentare referitoare la trecutul și prezentul comunității turco-tătare
- 2.4 să înțeleagă timpul și spațiul istoric în contextul civilizației turco-tătare
- 2.5 să participe la activități de interes local care să valorizeze pozitiv relațiile dintre minoritatea turco-tătară și celelalte minorități și populația majoritară

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:

- exerciții de lectură critică a diferitelor surse;
- comentez și compararea documentelor istorice aparținând unor categorii diferite;
- argumentarea propriilor idei asupra unor probleme;
- exerciții de lectură critică a diferitelor surse;
- comentez și compararea documentelor istorice aparținând unor categorii diferite;
- argumentarea propriilor idei asupra unor probleme;
- exerciții de înregistrare a unor fenomene istorice complexe;

Obiective de referință

Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:

- 3.1 să precizie cadrul geografic și contextul social-politic corespunzător fiecărei perioade din istoria comunității turco-tătare
- 3.2 să respecte principiile cronologiei în expunerea orală sau scrisă a unui eveniment istoric
- 3.3 să identifice elemente culturale și deosebiri între comunitățile turco-tătare din România
- 3.4 să recunoască personalități reprezentative pentru cultura turco-tătară
- 3.5 să citească literatură istorică care înregistrează evoluția unor spații istorice pe diferite durate de timp

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:

- proiectarea itinerarului unei excursii tematice;
- vizionarea unui film documentar;
- compararea informațiilor referitoare la cronologie, dobândite dintr-o varietate de surse istorice;
- descrierea unor sărbători și obiceiuri locale;
- exerciții de înregistrare a unor fenomene istorice complexe;

Obiective de referință

Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:

- 4.1 să relateze experiențe pozitive și negative rezultate din contactul cu diferite comunități etnice

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:

- prezentarea unei vizite sau a unei excursii tematice;

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Cunoașterea și folosirea termenilor specifici istoriei și civilizației turco-tătare

Obiective de referință

Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:

- 1.1 să recunoască termeni specifici istoriei și civilizației turco-tătare
- 1.2 să identifice și să comenteze toponime din zonă
- 1.3 să facă analogii între termeni turco-tătari și termeni românești

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:

- alcătuirea de liste de cuvinte pe o temă indicată;
- alcătuire de familii de cuvinte, liste de sinonime și de antonime;
- comparare de termeni folosind surse diferite de informare.

2. Cunoașterea și utilizarea surselor documentare referitoare la trecutul și prezentul comunității turco-tătare

Obiective de referință

Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:

- 2.1 să identifice surse pe baza cărora se poate reconstitui trecutul comunității turco-tătare
- 2.2 să clasifice diferite documente istorice conform caracteristicilor acestora
- 2.3 să compare documente de natură diferită, dar cu același subiect
- 2.4 să explice că o sursă poate fi mai mult sau mai puțin valoroasă, în funcție de întrebările care i se pun

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:

- alcătuirea unei expoziții de documente și obiecte vechi; vizitarea unui muzeu sau arhive;
- exerciții de lectură critică a diferitelor categorii de izvoare istorice;
- comentarea și compararea documentelor istorice aparținând unor categorii diferite;
- utilizarea izvoarelor istorice pentru argumentarea propriilor idei asupra evenimentului istoric studiat.

3. Înțelegerea timpului și a spațiului istoric în contextul civilizației turco-tătare

Obiective de referință

Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:

- 3.1 să precizeze cadrul geografic și contextul social-politic corespunzător fiecărei perioade din istoria comunității turco-tătare
- 3.2 să respecte principiile cronologiei în expunerea orală sau scrisă a unui eveniment istoric
- 3.3 să identifice elemente comune și deosebiri între comunitățile turco-tătare din România
- 3.4 să recunoască personalități reprezentative pentru cultura turco-tătară
- 3.5 să citească hărți istorice care înregistrează evoluția unor spații istorice pe diferite durate de timp

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:

- proiectarea itinerarului unei excursii tematice; vizionarea unui film documentar;
- compararea informațiilor referitoare la cronologie, dobândite dintr-o varietate de surse istorice;
- descrierea unor sărbători și obiceiuri locale;
- exerciții de înregistrare a unor fenomene istorice complexe;

4. Participarea la activități de interes local care să valorizeze pozitiv relațiile dintre minoritatea turco-tătară și celelalte minorități și populația majoritară

Obiective de referință

Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:

- 4.1 să relateze experiențe pozitive și negative rezultate din contactul cu diferite comunități etnice

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a VI-a, se recomandă următoarele activități:

- prezentarea unei vizite sau a unei excursii tematice;

- 4.2 să manifeste respect pentru valorile morale, toleranța față de alte rase, religii, moduri de viață, cultivându-și interesul pentru calitatea vieții sociale, pentru cooperare și echitate
- vizitarea unor organizații cetățenești și instituții ale statului în scopul cunoașterii activității acestora;

CONȚINUTURI

1. Introducere în studiul istoriei și tradițiilor minorităților turcă și tătară
    - 1.1 Termeni istorici, concepte, probleme de atins:
      - majoritate, minoritate, turc, tătar, lume turcică, izvoare istorice, cronologie
    - 1.2 Conținut:
      - Scopul și necesitatea studierii istoriei și tradițiilor minorităților tătară și turcă din România.
  2. Coordonatele definiției ale minorităților turcă și tătară din România
    - 2.1 Termeni istorici, concepte, probleme de atins:
      - tătar, turc, minoritar, confesional, diasporă
      - renaștere națională, legislație, organizație, Parlament
      - Consiliul pentru Protecția Minorităților Naționale, Departamentul pentru Protecția Minorităților Naționale
    - 2.2 Conținut:
      - Minoritățile tătară și turcă din România în etapa actuală, noile relații cu populația majoritară și cu celelalte minorități naționale.
  3. Etnogeneza și zona de origine a popoarelor turcice
    - 3.1 Termeni istorici, concepte, probleme de atins:
      - mediu înconjurător, societate, instituții, economie
      - nomazi, sedentari, conviețuire, asimilare, etnogeneză
      - păstorit, meșteșuguri, comerț
      - populație turcică, limba turcică, Asia Centrală
      - familia, educația, lupta permanentă pentru supraviețuire, statutul femeii, relații interfamilare
    - 3.2 Conținut:
      - Originea și zona de origine a popoarelor turcice.
      - Asia Centrală – creuzet al popoarelor migratoare (studiu de caz).
  4. Etnogeneza tătarilor. Semnificația numelui de tătar
    - 4.1 Termeni istorici, concepte, probleme de atins:
      - localizare, ocupații, origine – geneză, nomadism
      - familia, educația, kaganii, lupta permanentă pentru existență, șamanism
      - organizare militară, varietatea factorilor geografici și climatici
      - izvoare istorice, demografie, raporturile cu vecinii
    - 4.2 Conținut:
      - Etnogeneza tătarilor. Inscripțiile de la Orhon.
      - Simbolistica. Viața de zi cu zi – lupta permanentă pentru existență (studiu de caz).
-

5. Migrațiile popoarelor turcice

5.1 Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- varietatea factorilor geografici și climatici, migrația în valuri, anarhie militară, regalitate, campanii militare
- schimbări economice și sociale
- raporturile cu băștinașii, conviețuire, asimilare, relațiile cu statele și populațiile din estul și sud-estul Europei, relațiile cu Imperiul bizantin, creștinare
- aristocrație, dinastie, islamism, calif, califat, expansiune teritorială
- toponimie, hidronimie, onomastică
- cruciadă, drumul mătășii, căi de comunicație
- legislație, cultură tătaro-islamică

5.2 Conținut:

- Migrațiile popoarelor turcice și impactul lor asupra Europei și Asiei de sud-vest.
- Cruciatele și populațiile turcice (studiu de caz).
- "Drumul mătășii" (studiu de caz).

6. Așezarea popoarelor turcice în spațiul carpato-danubiano-pontic

6.1 Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- mediu înconjurător, stepă sedentarizare, colonizare, conviețuire, asimilare
- toponimie, hidronimie, onomastică
- Sarî Saltîk Baba, Prințul Nogay
- cronologie, izvoare istorice, oguzi, kîpceaci
- unitate, diversitate
- interetnic, interconfesional, intercultural
- pendulare de populație.

6.2 Conținut:

- Dobrogea și populațiile turcice.
- Cucerirea Constantinopolului (studiu de caz).
- Crearea Hanatului Crimeii (studiu de caz).

7. Turcii și tătarii Dobrogei de la mijlocul secolului al XV-lea și până la 1878

7.1 Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- colonizare, pendulare de populație, demografie
- conviețuire, toleranță
- resurse naturale, economie agrară, comerț, așezări, tipuri de locuințe
- izvoare istorice, călători străini

7.2 Conținut:

- Organizarea politică și economică a Dobrogei de la mijlocul secolului al XV-lea și până la 1878.
- Regimul juridic al românilor și al celorlalte populații creștine.

8. Turcii și tătarii din România în anii 1878-1989

8.1 Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- administrație, legislație
-

- proprietate funciară
- emigrare, asimilare, deznaționalizare, toleranță, colonizare
- cultură, învățământ, publicații, viață cultică și spirituală

8.2 Conținut:

- Instalarea administrației românești în Dobrogea. Regimul juridic al Dobrogei la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Măsuri pentru ajutorarea provinciei.
- Turcii și tătarii dobrogeni anii: 1878-1918; 1919-1948; 1949-1989.

9. Lecții de sinteză (opțional)

9.1 Influența mediului geografic asupra omului.

9.2 Călători europeni în Asia secolelor al XIII-lea – al XV-lea.

9.3 Unitatea și diversitatea lumii turcice în secolele al XI-lea – al XV-lea.

9.4 Prezențe musulmane în Dobrogea.

9.5 Idealuri naționale – diaspora tătară.

Obiective de referință

Pe parcursul clasei a VII-a, se recomandă următoarele activități:

- 1.1 să facă legături între diferite aspecte ale istoriei turco-tătarilor și ale istoriei slave populare
- 1.2 să exprime opinii despre personaje și evenimente istorice

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a VII-a, se recomandă următoarele activități:

- alcătuirea unui ghid turistic al localității;
- alegerea unor legende, poezii, imnuri;
- exerciții care solicită exprimarea opiniilor;
- scrierea de biografii ale personalităților studiate.

Obiective de referință

Pe parcursul clasei a VII-a, se recomandă următoarele activități:

- 4.1 să observe diferențele reciproce manifestate în cadrul relațiilor dintre turco-tătari și alte minorități
- 4.2 să contribuie efectiv la acțiuni de conservare și valorificare a patrimoniului de identitate etnică din localitate și zonă

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a VII-a, se recomandă următoarele activități:

- dezbateri într-o cameră reală sau imaginare de evenimente care împiedică stereotipii;
- realizarea de proiecte finalizate cu elaborarea de poezii.

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Cunoașterea și folosirea termenilor specifici istoriei și civilizației turco-tătare**Obiective de referință**

Pe parcursul clasei a VII-a, se recomandă următoarele activități:

- 1.1 să explice în termeni accesibili vârstei noțiuni specifice civilizației turco-tătare
- 1.2 să utilizeze termeni specifici civilizației turco-tătare în diferite contexte de comunicare

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a VII-a, se recomandă următoarele activități:

- alcătuirea unor glosare pe o temă indicată;
- alcătuirea unei lucrări scrise despre vestigii istorice din localitate.

2. Cunoașterea și utilizarea surselor documentare referitoare la trecutul și prezentul comunităților turco-tătare**Obiective de referință**

Pe parcursul clasei a VII-a, se recomandă următoarele activități:

- 2.1 să relateze oral sau în scris aspecte din tradițiile turco-tătarilor din alte zone ale României sau din afara granițelor
- 2.2 să identifice legături între cauzele și consecințele evenimentelor și / sau proceselor istorice studiate

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a VII-a, se recomandă următoarele activități:

- dezbateri pe baza surselor cadru indicate;
- familiarizare cu metoda interviului;
- comentarea obiectivității / subiectivității surselor istorice.

3. Înțelegerea timpului și a spațiului istoric în contextul civilizației turco-tătare**Obiective de referință**

Pe parcursul clasei a VII-a, se recomandă următoarele activități:

- 3.1 să facă legături între diferite aspecte ale istoriei turco-tătarilor și ale istoriei altor popoare
- 3.2 să exprime opinii despre personaje și evenimente istorice

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a VII-a, se recomandă următoarele activități:

- alcătuirea unui ghid turistic al localității;
- culegerea unor legende, povestiri, anecdote;
- exerciții care solicită exprimarea opiniilor;
- alcătuirea de biografii ale personalităților studiate.

4. Participarea la activități de interes local care să valorizeze pozitiv relațiile dintre minoritatea turco-tătară și celelalte minorități și populația majoritară**Obiective de referință**

Pe parcursul clasei a VII-a, se recomandă următoarele activități:

- 4.1 să observe stereotipurile reciproce manifestate în cadrul relațiilor dintre turco-tătari și alte minorități
- 4.2 să contribuie efectiv la acțiuni de conservare și valorificare a patrimoniului de identitate etnică din localitate și zonă

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a VII-a, se recomandă următoarele activități:

- dezbateri pe baza unor cazuri reale sau imaginare de evenimente care implică stereotipii;
- realizarea de proiecte finalizate cu elaborarea de portofolii.

CONȚINUTURI

1. Introducere

1.1 Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- individualitate națională
- tradiții și obiceiuri laice
- tradiții și obiceiuri religioase (islamice)
- limbă, literatură, publicistică, învățământ
- artă, arhitectură, meșteșuguri casnice ....

1.2 Conținut:

- Importanța studierii tradițiilor și obiceiurilor minorităților turcă și tătară din România

2. Cultura, tradiții laice și religioase

2.1 Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- dialecte, graiuri
- rețea de învățământ, medrese, învățământ laic, învățământ religios
- jurisdicție, cadiat, muftiat
- organizații etno-confesionale, "Juni turci"
- literatură, publicistică
- dansul, cântul (turku), mani, șân (catrenul)
- sărbători, confesiune, versete, Kurhan'î Kerim
- plan de construcție, fresce, geamie, mesgit, mihrab, mimber
- hâdârellez (hâdârlez), nawruz (nevruz)
- sunnet (botez)
- meșteșuguri casnice

2.2 Conținut:

- Dialectele turcă și tătară din Dobrogea. Graiurile tătare
- Învățământul în limba maternă – tradiții și actualitate
- Literatura și publicistica – tradiții și actualitate
- Organizații cultural-artistice – tradiții și actualitate
- Dansul, cântul și catrenul
- Viața religioasă, sărbători religioase, lăcașuri de cult
- Sărbători laice populare și tradiții culinare
- Obiceiuri și tradiții legate de naștere, sunnet (botez), căsătorie, înmormântare
- Arta populară – cusături, țesături, prelucrarea pieilor, metalelor și a lemnului
- Portul popular

3. Istoricul localității (monografie)

3.1 Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- așezare geografică, atestare documentară
- izvoare documentare, izvoare scrise, izvoare orale ...

- majoritate, minoritate, demografie
- ocupații, tradiții și obiceiuri laice și religioase, tradiții culinare
- model interetnic și interconfesional, conviețuire
- monografie, ghid turistic

3.2 Conținut:

- Istoricul localității de domiciliu

4. Interferențe lingvistice și culturale cu populația majoritară românească și cu minoritățile naționale din zonă

4.1 Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- influență reciprocă
- conviețuire pașnică, toleranță, toleranță pozitivă
- toponimie, didronimie, onomastică, fond secundar de cuvinte
- model interetnic, interconfesional intercultural
- legende, povestiri, anecdote
- personalități locale

4.2 Conținut:

- Influența reciprocă între populația majoritară românească, minoritatea turco-tătară din România și alte minorități naționale.

5. Lecții de sinteză

5.1 Modelul interetnic și interconfesional.

5.2 Prezențe istorice musulmane în România.

5.3 Tradiții culinare turco-tătare

5.4 Cântul și dansul – valori perene turce și tătare
